



ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)  
23 octombrie st. v.  
4 novembre st. n.

Ese în fiecare duminică  
Redacțiunea:  
Strada principală 375 a.

Nr. 43.

ANUL XXX.  
1894.

Prețul pe un an 10 fl.  
Pe  $\frac{1}{3}$  de an 5 fl.  
Pe  $\frac{1}{4}$  de an 2 fl. 70 cr.  
Pentru România pe an 25 lei.

## Alecsandri și teatrul român.

— Din discursul de recepțiune dela Academie. —

### IV.

În teatru, ca în multe altele, am procedat prin imitarea străinilor, fără de a avea nici experiența, nici mai ales tradițiunile lor. Incredători înse în darurile vii ale spiritului nostru, de o parte, nerăbdători și pătuși de entuziasm de alta, am voit ca toate să se facă de grabă. De s'au făcut bine, de au adus vre un folos, ori ne-au fost de potrivă noastră, nu numai că n'am voit a cerceta, dar ne cuprinde chiar mirarea, de nu părerea de reu, când alții vin, ori realitatea stă și ne dovedește contrariul. Așa de pildă, ne-am luat după Francezi și am introdus melodramalele boulevardului Parisului, alături cu finele comedii și lucrările clasice ale Casei lui Molière, fără de a fi avut actori învățați ca să le înțeleagă, necum să le interprete, fără a fi făcut deosebirea că acel ce jacă pe Dombosc și Lesurques pe Căpitanul Negru, pe Mordant, ori pe Jacques Frochard: nu poate ține cu demnitate, cu măiestrie, cu grație și cu fineță, creațiunile lui Bressant, lui Delaunay sau ale lui Mounet-Sully. Tuzu-Calicu nu este tot dintr'un aluat cu Scapin, și Moise Ovreiu ori Vlăduțu Mamei n'are aceeași largime de umeri ca Mascarille, ca Gros-René și ca Pierrot. Cine jacă bine pe unii, nu e firesc să jöce bine și pe ceilalți, fără de a le vëri sub peela lor subțiată de 300 de ani la focul rampei ceva din bädărănia ori apucăturile particulare ale țeranilor dela Dunăre.

La Paris, un actor dela Ambigu ori dela Porte St. Martin cu greu și foarte rar intră în Teatrul Francez, și atunci când intră își lasă mai întâi la ușa din stradă, toate amintirile și toate deprinderile locului de unde vine; iar un actor care se rupe odată din acea escelentă trupă pentru a-ș căută norocul ori folosul aiurea, lasă că perde, ca Taillade, ca Lacressonnière și ca ilustrul Lafontaine chiar, acel parfum esențial de clasicism, acea distincțiune și corectitudine

ce sânt intrupate pare că în artiștii Comediei, dar cu greu mai pöte să se întörcă înapoi.

Esemplul Sarei Bernhardt este și mai viu. La Paris, fie în Froufrou, fie în Tosca, în Fedra ori în Adrienne Lecouvreur, ea nu și-ar fi permis să jöce în modul exuberant, excesiv, apröpe epilectic, în care a jucat la noi și jöcă aiurea, căci acolo se teme de controlul criticeii și de susceptibilitatea gustului public, pe când aici, fără frëul unui termen de comparațiune, fără simțemântul unei rivalități și lipsită de respectul ce are pentru spectatorii parisiiani, a jucat cum a vrut și cum a fost dispusă, neavënd grijă că florile, aplausele și laudele gazetarilor ad hoc îi vor lipsi cumva! A trebuit să fie Coquelin, care să pörte în lumea întregă verva, veselia, gustul perfect și emoțiunea Comediei, fără să șovăiescă o singură dată, fără să sa-



PRINCESA ALIX DE HESSA  
logodnica moștenitorului Rusiei.

crifice un singur moment idealul seu artistic, fără să-și compromită demnitatea și strălucirea numelui seu. La Yokohama, București, Athena ori la Paris: Mascarille, Figaro, Destournelles, Alceste au ramas tot aceiași, încât i s'a putut dice cu drept cuvënt că: »a purtat pretutinden Casa lui Molière pe umeri».

La noi conștiințele sânt mai elastice, aptitudinile mai estraordinare și firile mai binecuvëntate de Dum-

nețeu, că vedem rolurile cele mai nepotrivite ca temperament, ca acțiune dramatică, ca înfățișare plastică, intrupându-se cu o incredere și o desinvoltură admirabilă în aceeaș persoană, astfel că de multe ori asisti la o indoită comedie: aceea ce se jocă pe scânduri și aceea ce se petrece în sală, din cauza indoitului ridicol ce ți se desfășoră înaintea ochilor.

«On ne doute de rien chez nous, en tout et pour tout» îmi repetă adesea Alecsandri, când eră silit să constate cu ocaziunea punerii în scenă a pieselor lui, că îndrăsnéla unor actori n'avea de măsură decât dór nulitatea lor. Așá îmi aduc aminte că odată el a primit visita unui tiner «amploiat la Poliție» — precum se titluia — carele după multe prolegomene îi cerú spriginul, ca autor și ca «bard național», «pentru de a insistá pe lângá onoratul comitet să i se dea și lui să jocé rolul lui Despot-Vodă, căci nu vede pentru ce dl Manolescu ar avé privilegiul, decât nu monopolul, rolelor mari, cu haine scumpe, iar alții — adecă el — să nu fie decât un obscur senior din suită, ori un valet cu limba legată, de umila-i pozițiune, în fața celui ce-l privește tot de sus!» Firește, poetul apreciând acéstă nobilă ambițiune a ăisului «amploiat dela Poliție», l'a întrebat care-i sânt titlurile, de nu meritele, pentru a face o astfel de cerere, căci ăicea: «Manolescu a dat cel puțin dovedí de ce póte, și póte mult». Neturburat tinerul îi respunse, că pe lângá că este bariton în cor la Dómna Bálașa — deci are glas frumos, — apoi a jucat trei veri de-aréndul cu «Musiu Millu» pe scenele cele mai remarcabile din Brăila, Giurgiu, Pétra, Fálticeni, și Rímnicul-Sárat, plus că a fost o stagiune intrégá prim amores, suflor și regisor al doilea la Madame Fany în Galați, iar în present se aflá auditor la mai multe cursuri ale Conservatorului, studinte la Academie și «artist» în trupa Teatrului celui mare.

Eram întêmplător de față și vedeam cum se zurgăviau pe chipul poetului, când mirarea, când mila, când indignațiunea, până ce isbucni de rís și-i ăise: «Tóte bune, vei fi avénd și dta talent, ori cel puțin indemánare pe scenă, dar ia lámurește-mi, pentru ce până acuma, după atátea succese câte aráți, nu ești decât un biet valet ori un senior obscur, când s'ar căde să fii așeđat în fruntea bucatelor? . . . Aud? . . .»

«— Apoi vedeți că nu sânt de vină, îngână el, ci dl Gatineau și cu dl Stăncescu me persecută, nu-mi dau vânt să merg și eu înainte, și numai cuvêntul dvós-tre mi-ar poté da ajutor».

Atunci Alecsandri îi povesti istoria dascálului Cúrea din Tatárași, care după ce-și dedea lecția, luá pe școlari de rënd și le aplicá câteva lovituri cu cingátórea sa de cúrea latá și vlăguită, ce usturá fórt dar nu lásá urme de vênătăi. Dêcă-l întreabá cineva, de ce făcea acéstă fără ca băeții să fie vinovați ori să-i fi dovedit că nu șciu «matima», el respundea grecește, că Grec erá dascálul poreclit Cúrea: «Hortas vrel avto ine misticon pnevma» care le urcă mintea la cap, așá că nici «nici unul nu da greș mâne la ascultare» . . . Apoi adresându-se direct tinerului în cestiune, adăugi:

«Acú eu del nu șciu ce dascál ai avut dta, dar îmi pare reu că n'ai trecut pe la dascálul Cúrea, că multă minte îți mai trebuie până să ajungi a da greș la ascultare. S'o șcii dela mine, decât nu ți-a spus-o încá nimeni, că omul, afară de rare esceptiuni, cari nu intrá în regula casului dtale, își ocupá în lume locul ce meritá când muncește cu inimă, cu cinste și are cumpênă la creeri. Pe voi actorii inse, ve muncește amarnic gelosia și presumpțiunea personală. Ve credeți

insemnați cu degetul geniului în frunte, întrú atáta ve schimonosesc și ve scálcie caracterul cele ce vedeți ori faceți pe scenă. Dêcă ai pus o pălărie cu pene pe cap și ți-a ăis cineva domnule conte, apoi nu mai umbli decât cu nasul în vânt și te cređi căđut ca hírzobul din cer. Vreți să faceți de tóte, ve credeți buni pentru tóte, și când la trebă, nădejdea pe voi e ca pe un cuiu de teiu:

«Ce te lasă

«Când îți pasă.»

«Ca să joci pe Despot, îți trebuie, domnule, nu numai glas de palamar, plămâni de suflor, ori obraz bđit cu cirmíz, ca pe la iarmaróce; îți trebuie cunoșcínțe multe artistice, talent, modestie și mai ales cântar la gură. Le ai tóte astea? Nu șciu. Dă-mi dovedá și cu dragă inimă te voi luá chiar sub aripa mea de bard național, cum mi-ai ăis.»

«Il est fou, ma parole d'honneur! îmi ăise poetul, à moins qu'il ne se sente quelque chose là-dedans et qu'il veuille d'un saut arriver au premier plan. Ayez vous l'oeil dessus et tachez d'en tirer quelque chose de bon, si vous pouvez.»

Am cercat să-i dau ascultare și după multe peri-peții, am pus pe junele bariton dela Dómna Bálașa să jocé rolul lui Ruy-Blas, în care cu tóte sfaturile ce i se dedese, cu tóte ocaziunile ce avusese de a-l vedé de atátea ori jucat de Manolescu, mi-a fost peste puțină să scot dintrênsul decât convulsioni, strigáte și declamațiuni atát de grozave, că după actul al treilea rágușise cu deseversire. Un asemenea «talent» erá deci judecat, și i-am spus-o, amintindu-i pe dascálul Cúrea, care decât ar fi tráit, i-ar fi făcut de sigur să-i vie la urma urmei mintea la cap.

Odată cu reforma teatrului, în capul căruia se aflá acum Ion Ghica, Alecsandri își schimbá și genul scrierilor sale, lărgind orizontul subiectelor și dând cugétării și stilului o desfășurare mai înaltă și mai mărétă. Am poté ăice, că cu legenda istorică a lui «Despot-Vodă», scrisă în versuri, el intrá în a doua fasă a activității sale dramatice.

Sub indemnul amicului seu, principele Ales. Cantacuzin, care-i ăicea: «E timp ca ciocárliá, ce s'a alintat sub sóre cântând plăcerile primăverei, să prindá la pene de vultur, pentru ca să-și cerce sborul în sferile înalte ale idealului», el a dat drum gândului în lumea locuită de umbrele legendarilor eroi, dintre cari, «simțindu-se atras de figura originală a lui Despot Eraclidul, s'a pus să-i scrie legenda într'un șir de tablouri istorice, cari să formeze împreună întregul unui poem dramatic séu al unei drame epice cu tipurile, datinele, luptele, credințele și tendințele politice ale secolului XVI».<sup>1</sup>

Intr'adevêr, Despot ne înfățișézá tipul acestor aventurari, sub ăeua poleitá a cărorá și manierele rafinate prin traiul la curțile Spaniei séu Italiei, se ascundeau avênturi eroice și poște brutale, și cutreerău lumea, condotieri ai norocului, fără scrupul pentru legile, liniștea și vieța ómenilor ce atêrnau cu atát mai ușor în vêrful spadei lor, cu cât brațul erá mai puternic.

O asemenea figură, produs al unei bizare originalități, cu o vieță plină de întêmplări extraordinare, a putut seduce spiritul poetului, care dorind a descrie un episod din istoria Moldovei, căută să-l înfășure în giurul unui personaj posedând, pe lângá însușirile de dis-

<sup>1</sup> V. Alecsandri, Despot-Vodă, Prefață.

tințiune și de cavalerism ale civilizațiunii apusene, incusinta și dibăcia fiilor Orientului, pentru indeplinirea între altele și a ideilor ce-i atribuă: «inșghebarea unei cruciade pentru liberarea creștinătății de sub jugul «toman».

Intreprinderea acésta in mijlocul secolului XVI ar fi fost de sigur cu atât mai măreță, cu cât nu numai ideile și pasiunea religiunii ar fi presidat la sevêrsirea ei, ci inșurirea mai vârtoș a principiilor filosofice și umanitare, cari își luase deja un puternic avânt in lumea civilisată dela Apus.

De aceea, abătându-se dela adevêrul istoric, ne și presintă el pe Despot, nu ca pe un rîvnitor ordinar de putere, care prin uneltiri de tot felul și prin mișelie chiar cêrcă să răpue pe Alesandru Lăpușnênu, ci ca pe un ambițios indemnat de un scop măreț, sdrobotit in se de fatalitate in aspirațiunile lui, printr'un concurs de impregiurări neprevêdute și mai ales prin orbirea judecătii, la care-l adusese vârtejul puterii și al măririi.

Urzită din elemente atât de complicate, lucrarea trebuiă negreșit să și fie susținută la aceeași înălțime de simțeminte și de idei, căci altfel, lipsită de legătură și de continuitate, puterea-i dramatică ar fi șovăit, iar emoțiunea, — condițiune indispensabilă a dramei, — s'ar fi perdat treptat cu lăngedêla acțiunei. Din acest punct de vedere lucrarea este slabă, fiind că in loc de a ne infățișă un complex de fapte și de manifestări sufletești, cu viața și însușirile lor propriie, ea nu este decât o inșurire de icône alcătuite in deosebi, dar cuate între dênsele prin firul unei intrigi prea slabe pentru a resistă sbuciumărilor, ce turbură pe fiecare din ele in lupta către desnodământ.

Și dór in lumea ideală, când se crează ființe cari trăsesc pentru a sevêrsi lucruri ce nu es din cercul puținței lor, când in aceste ființe se aruncă pasiuni, ce fac pe unele bune și pe altele rele, când din ciocnirea acestor pasiuni cu legile firei sêu ale societății se nasc imprepiurări triste ori comice, mari sêu mici, crâncene ori duióse, alcătuint astfel viața omenescă, atunci se făureșce o dramă, căreia femeile îi cer emoțiune, cugetătorii caractere și mulțimea acțiune. Plăcere a inimii, a minții și a ochilor.<sup>1</sup>

Fiecare dintre aceste categorii au putut găsi, de și in măsuri inegale, aceea ce doriau, in acéstă legendă a lui Despot-Vodă, reprezentată pentru prima órá la 30 septembrie 1879.

Succesul fu plin de șgomot și de entusiasm. Critica se grăbi de a recunóșce că o lucrare de mare merit se ivise pe scena română, dela un timp puțin hrănită cu scrieri originale, iar Academia acordă poetului Marele Premiu Năsturel-Herêscul Tóte trimfurile, tóte onorurile!

Cu tóte acestea se dicea — cu glas acoperit, prin colțuri — că emoțiunea nu rêsăriă in mod franc, ci eră silnicită și greóie, caracterele erau palide și inegale in desfășurarea lor, iar acțiunea plină de esitațiuni, de non sensuri și de lacune, și că decă poesia n'ar fi aruncat asupra tuturor mantia superbă a inspirațiunei sale lirice, drama fără căldură și podóbele limbei s'ar fi tîrit sêrbedă și informă in fâgașul unei concepțiuni lipsită de suflet și de aripi. Fireșce acestea sînt aprecieri personale ale unor pesimiști, cărora nu le-aș puté mai bine rêsponde decât cu reflectiunile amare ale lui Despot.:

<sup>1</sup> Victor Hugo, Théâtre. Préface de Ruy-Blas.

Desbracă-te, o Despot, de pompele lumești,  
Căci cerul ține frêul voinței omenesci,  
Și nu-i nimic al nostru decât mormântul rece,  
Și el ca noi devine un putregai ce trece!  
Ce-am fost când dintre ómeni eșind am rupt eu rëndul?  
Culegător de umbră cu mâna și cu gândul.  
Ce sînt? o părăsire, un vrêsc făr' de răsad.  
Ce-oi fi? un pumn de țernă pe-o scândură de brad!

E departe aci poetul de vechile-i deprinderi. Studiul, măsura, chibzuiéla au inlocuit impresiunile momentului, capriciile inspirațiunei sêu îndemmurile prilegiului. Tot ce va face și va dice de acum, va fi desbrăcat de acea impulsione personală, care turnă cugetările, simțirile și aspirațiunile sale, intr'un cuvânt vieța sa proprie, in forma personagiilor croite aprópe cam după acelaș calapod.

Negreșit intreprinderea e mai anevoiósă, dar va avé meritul de a ne dovedi că de tiner și puternic eră încă geniul poetic al lui Alecsandri.

Succesul lui «Despot» deșteptase o mare dorință in sufletul poetului: voiă, el care cu focul tinereței lucruse la reinvierea patriei, să-și consacre tótă activitatea la intocmirea unei serii de drame cu subiccte esclusiv luate din istoria națională, prin cari să infățișeze urmașilor pe bărbații trecutului, vestiți pentru faptele lor mari, cum și evenimentele prin cari Românii s'au distins ori au fost in vre-un chip óre-care puși in vedă lumei.

Adecă, aceea ce făcuse, intr'un cadru mai rêstrins, cu figurele contemporane ale cântecelor sale comice, voiă să facă acum, in plină maturitate a cugetării și a talentului, pentru marele chipuri sêu vestitele imprepiurări, ce și-au crestat numele pe tabla amintirei nemulului nostru. Ne și vorbiă chiar, dându-ne amênunte, despre o dramă in cinci acte, «Răpirea Bucovinei», pentru pomenirea căreia scrisese încă din 1865 doina:

Dulce Bucovină,  
Veselă grădină  
Cu pomi roditori  
Și mândri feciori,  
Ah! cine te vede  
Chiar in rai se credc,  
Cine-i trecător  
Te plânge cu dor!

și in care negreșit rolul principal eră ținut de Gr Ghica Voevod, cădut prin înșelăciune victimă Turcilor la 12 octobrie 1777.

Mai pomeniă iară de planul unui poem dramatic in 8 tablouri asupra lui Ștefan cel Mare, cum și de mai multe altele, între cari veniă și «Desrobirea Țiganilor», melodramă in 4 acte, și o comedie de năravuri «Invidioșii», in care-și propunea să schițeze multe figuri din societatea noastră actuală. Ce s'au făcut tóte aceste frumoșe proiecte și unde s'or află lucrurile acestea, de le va fi intreprins, nu șciu, căci in locul lor am vedut apărênd de odată gingașa comedie «Fântâna Blanduziei», reprezentată pe scena Teatrului Național la 24 martie 1884.

D. C. OLLANESCU.

Spiritul de neincredere ne face să credem că tótă lumea voeșce să ne înșele.

## Prima lecție.

Taci că dorme păpușa!

*Mimi.*

**U**n colțișorul ei, stăpână  
Pe-un vraf de jucării stricate,  
Din cărți de joc, din hârtiôre,  
Ea-și face parcuri și palate.

Vorbește, rîde cu păpușa...  
Ce fericite-s amîndouă  
Că s'a putut din vechi nimicuri  
Zidi o 'mpărăție nouă!

Păpușa n'are nas, e chială,  
Ș-un braț din umăr îi lipsește,  
Dar Mimi-o vede tot frumoasă:  
Căci ea e *mamă*, ș-o iubește.

Stau și me uit, cu câtă grijă  
A rădemat-o de-o cutie,  
Și-i duce bunătăți la gură  
Cu lingurița, ș-o imbîie:

«Așă, papă frumos, fii gigia,  
Papă cu mama, să crești mare...»  
Apoi o șterge, o sărută,  
Și-i pregătește de culcare:

Intr'un pantof i-așterne cârpe,  
Îi face loc, ș-o cuibărește...  
«Inchide ochii și fă nani».  
Păpușii nu i-e somn... scâncește...

E răsfatată, vré să-i cânte,  
Și basme de-ale ei să-i spună...  
O, e un chin pân' s'o adormă,  
Noroc că-i Mimi mamă bună!

Să nu te 'ncerci s'o iai în brațe,  
Ori s'o săruți, că nu se lasă:  
Ce-i ea, copil? Nu-ș vede capul  
De supărări, de griji, de casă...

Me umflă rîsul... ce drăguță-i  
În demnitatea ei de mamă!  
Și cuget la o viclenie  
Ș'o fac ca să me bage 'n sémă.

Pe-ascuns, din buzunarul hainei  
Me fac că scot o păsărică,  
Și 'ncep să 'nșir ce pene are,  
Cât de cuminte e și mică...

«Ce bine-mi pare că nu-i nime  
Să vîdă ce am eu aici!...»  
Dar cine-o fi? Aud prin casă  
Un tropot de picîore mici...

Me 'ntorc: cu ochii mari și limpeți  
Me farmecă, lingușitorea!  
Ce cauți, mamă de păpușă,  
Fudula mea de-adiniôrea?

Se uită după păsărică,  
Și i se pare c'o și vede;  
Degeba-i spun c'am amăgit-o,  
C'am vrut să rid de ea... nu crede.

Cerșind, mînuțele-și intinde  
Și de genuchii mei s'agață...  
— De-ai ști tu păsărica asta  
Ce adevăruri te invetă!

A. VLAHUȚĂ.

## Schițe din Italia.

II.

*Padua.*

**A**ici am petrecut numai o zi. Orașul acesta numai în secolul al 12-le și-a eluat independența, avînd guvern republican; în secolul al 13-le cedînd forței împărătești, a fost guvernat în mod tiran de Ezzelino, pînă ce familia Carrara în secolul următor i-a recăstîgat iarăș gloria cea vechie. Renumele și-l datorește mai mult sîntului Antoniu de Padua, care de și s'a născut în Portugalia, totuș aici a trăit și murit în anul 1231, unde e forțe onorat și cinstit, așă, că și astăzi se pomenește numai cu numele de «il santo».

Între zidurile monumentale în locul prim e biserica sîntului Antoniu în Prato della Valle. Acésta biserică bogată în arhitectură și sculptură s'a zidit în 1307 de Nicolae de Pisa și de Sansovino. Aici sub lespedea de marmoră a altarului principal sînt aședate relicuiile sîntului Antoniu, iar de-asupra pe lespede sînt însemnate minunile acestui sânt.

Altarul incontinuu e cercetat de o mulțime de credincioși; mi se indulciă sufletul privind la mulțimea de creștini, cari din depărtare au venit aici la rugă; vedeam din fața lor cât de însuflețiți și veseli sînt indată ce au putut atinge cu mîna altarul și au putut dice o rugăciune aci lângă relicviile sîntului Antoniu de Padua. Stînd și meditînd adînc, cugetam în mine: Dîmne, cât de mare e puterea credinței! Ce fericire și indestulare pentru cei tari în credință! Fie omul ori cât de invetățat și de civilizat, fără credință e ca nuca fără simbură. De ar trăi în ori-ce bine și imbuibare, fără credință, golă și deșertă îi va fi viața, pînă ce cu credință și la polul de mîdă-nôpte cu căldură îi va palpita inima.

Fiind timpul scurt, n'am putut privi mai inadins biserica acésta.

Înainte bisericii se află statua de bronz a cavalerului Gatta-Melata, de sculptorul Donatello din secolul al XV-le. Se dice, că ar fi prima și cea mai mare statuă de bronz în Italia.

Mai sînt în Padua și alte biserici însemnate și frumoase: Santa Guistina, Madonna dell' arena și catedrala, unde a fost cândva Petrarca, poetul de mare renume, canonic; tot aici se pôte vedé portretul și statua lui.

De loc ce am eșit din biserică, am mers la universitate. Acest focalar al muselor, care odinioară cuprindea câte 5000—6000 studenți, s'a fundat în anul 1238 de împăratul Frideric. Aici au studiat bărbați, ca Ariosto, Tasso, Sobieski, Wallenstein și alții. La universitatea acésta a fost profesor Galilei și inventatorul



*Т о м н а .*

pianului Bartolo Christofali. Tot aici a fost promovată la rangul de doctor în științele filosofice Helena Lucreția Cornaro Piscopia, o femeie, pe cât de științifică pe atât de frumoasă, vorbia limbile latină, greacă, franceză, spaniolă, ebraică și arabică. A disertat din teologie, matematică și astronomie, și ca tot timpul, de care poate să dispună un muritor în viața sa, să-l poți sacrifica științelor, a mai preferit viața solitară. Într'un foisor al universității, unde sunt notate numele doctorilor, cari și-au câștigat diploma aici, se află statua femeii savante amintite. Foisorul grandios e opera lui Sansovino. Edificiul vechiu al universității s'a schimbat mult și până astăzi se mai chiamă: «Il Bò» (boul), care nume probabil că l'a imprumutat dela otelul din vecini; ca și când ar voi să însemne cu numele acesta, că pălăria de doctor, nu totdeauna acopere pe deplin cornele.

O altă însemnătate a Paduei e *Salone della Ragione*, una dintre cele mai mari și mai vechi sale din întreaga Europa, în secolul al 12-le a zidit-o arhitectul călugăr Giovanni Legli Eremitani. La început a fost tribunal, acum inse stă golă, și se întrebuintează la tragere de sorti. În sala acesta au ridicat cetățenii din Padua un monument memoriei marelui istoric roman, Tit Liviu Patavinul, care s'a născut aici.

Despre viața lui Tit Liviu abia șcim ceva. La S. Hieronim (Epist. 53) cetim, că s'a născut în Patavium (Padua), unde a petrecut o parte din viața sa, căci cealaltă parte a vieții a petrecut-o în Roma. A scris istoria Romei dela fundarea cetății până la mórtea lui Drusu (anul 9 înainte de Christos), în 142 de cărți, din cari până în timpul de azi numai 35 au ramas, dar nici aceste nu toate sunt complete. Pe timpul când petrecea T. Liviu în Roma, dice S. Ieronim, că eră atât de renumit, de mai mulți bărbați nobili au venit din Cadix (Hispania) și din Galia anume la Roma, numai ca să-l vedă și să-l admire. Acest scriitor latin de renume s'a născut în anul 59 înainte de Chr. pe timpul când marele Cesar și Bibulus, erau consuli și a murit în vîrstă de 71 ani, în locul nașcerii sale, în Padua. Până ce eră în Roma a ținut relațiuni intime cu împăratul August și cu Mecenate, patronul bărbaților literați din timpul acela; acesta o deducem și de acolo, că numai cu bunăvoința și ajutorul astorfel de bărbați a putut scrie istoria Romei așa cum a scris-o. În opul seu istoric, dice într'altel, că mai mult din punct de vedere moral se interesază față de istoria Romei, și că pentru aceea îl ține de un op remarcabil și neprețuiver, pentru că se nisuește a pune în vedere clară înaintea cetitorului atari prototipuri a adevăratului eroism, cari pot servi de model și pentru alte timpuri și impregiurări. Așadară în opul lui nu aflăm descrieri archeologice, nici cestiumi despre constituțiunea romană, de ore-ce se ocupă mai mult de persoane și datini și adese-ori descrie scene dramatice, cari impresionează și escită fantasia.

În secolul al 14-le cetățenii Paduei erau da credința, că au aflat osemintele lui Tit Liviu, și anume, săpând în apropierea claustrului S. Iustina, au dat de o tablă cu inscripțiunea: T. Livius, despre care li-a plăcut a constată, că e tabla comemorativă a istoricului T. Liviu; mai târziu tot cam în locul acela au aflat un sicriu de metal, ce conținea osemintele cutăruiva om; combinând apoi, că tot aici s'a aflat și tabla amintită, de nou au constatat, că aici a fost înmormântat T. Liviu, fala și gloria lor. Osemintelor aflate și mult prețuite în anul 1597 cu spese comune li-au ridicat un imponent monument, unde au aședat și tabla comemora-

tivă. Criticii moderni inse sînt atât de necruțători față cu pietatea ce o aveau paduanii și o au și astăzi pentru relicuiele aflate, că li-a plăcut a constată, cumcă atât osemintele, cât și tabla comemorativă ar fi fost a cutărui sclav, care eliberat fiind ar fi luat numele stăpânului seu, adeca al lui Tit Liviu. Inse, întemplantarea aceea, că pentru ce respectivul să fi fost chiar sclav și nu stăpân; asta nu o pot, și nici o vor pute constată.

Dacă Lombardia, unde se află și Padua, fără de a esageră, se poate numi coróna Italiei, atunci orașele-i frumoase sînt tot atâtea mărgăritare cari impodobesc coróna; și cele trei lacuri: Lago Maggiore, Lago di Como și Lago di Garda constituiesc smaragdele coróniei pompoase. Continuând călătoria prin frumoasa Lombardie, dela Padua trecend pe lângă Vicenza, nu peste mult am sosit la Verona.

TEODOR BULCU.

## Cele trei porunci.



Cu femeia fii bărbat,

Inse nu ș-amoresat :

Cine inima-și păstrează,

Nu oștează.

Cupa umpleți-o cu vin

Și imbată-te deplin :

Numai cine aiurează,

Nu oștează.

Facă lumea ori-ce vrea,

Nu svoni că este rea :

Cine gândul nu-și trădează,

Nu oștează.

ALESANDRU MACEDONSKI.

## Strigóia.

(Fine.)



Ce face el, ce drege, cum jucau ele mai tare, că strică flueru. Atunci ele toate vin la dînsu și-l rógă să le cante, el le arată flueru că e stricat, ele caută la flueru cum s'o stricat... «Vreți să ve cânt ?» le dice el, decă-i așa, așteptați să merg acasă după topor, să tai copacul cel mare și din inima lui să-mi fac flueru: atunci să vedeți cântec, ș-atunci aveți voi să jucați!...

— Bine, dic dînele, te-om așteptă.

O mers el acasă, ș-o întrebat de moșneg de are topor; moșnegu i-o đis să se ducă în cămară, că l'a găsi — când o intrat el în cămară, fel de fel de lucruri erau acolo... polobóce cu bani... el o luat toporu ș-o venit înapoi la dîne; o dat copacu la pămînt, o făcut o crepătură ș-o ținut crepătura cu toporu.

Atunci dice el dînelor: Băgați voi câte sînteti toate degetele aici, și țineți bine ca să-l despicăm.

Ele o pus mînil în crepătură, da el atunci o scos toporu și li s'o prins degetele în copac. Când o început a țipă, își luă auzul...

— Acum să-mi spuneți — dice el, — care din voi o luat moșnegului vederile?

Da ele o început a impinge una pe alta și nu vrea să se dea de gol: Ba că ceea o luat, ba că cea-

laltă — da cea mai mică îi dice lui: — Nu le crede, ia cea mai mare, din capăt, aceea le-o luat. » El merge la dânsa, ea dice că nu. — Hei, stăi că-ți fac eu, îi dice băetu și merge de aduce pae și să face că vre să le aprindă. — Spune-mi, ori îți dau foc. — Oi spune, dice ea. Eu le-am luat. — Și unde le-ai pus? — Le-am ingropat lângă fântâna de lângă polobócele cu bani. — Îi merge cu mine să le scoti? — Oi merge. — Bine, dice băetul, acú ve dau drumu, și o crepat iar lemnu și le-o lăsat. Celelalte o fugit care pe unde o putut, numai acea una o remas, ș-o mers cu dânsu.

O scos vederile de unde erau ingropate și le-o pus iar inapoi in cap la moșnég; și pe urmă o sburat.

Moșnégu ce să-i facă amu, pentru atâta bine? că nu mai șcie, i-o dărut tóte oile și banii și averile ca să fie a lui.

In scurtă vreme și mai mari li s'o făcut avuțiile: ciređi de vite, herghelii de cai și moșie cât vedeau cu ochii. Nu mai intr'un loc nu-l lăsă moșnégu să se ducă. Dragul meu, îi dice moșnégu, mergi unde vrei, numai in poiana dorului să nu mergi, că cum îi intră, are să te prindă jele și ȝ-a veni dor de ȝera ta, de părinți și-ai să te duci și me-i lăsă.

### III.

N'o mers el, n'o mers o bucată de vreme, — tot s'o ȝinut; dar intr'o ȝi, gândeșce el: am să me duc să vęd cum îi acolo. Când o intrat in năuntru, copacii se plecau și se clătinau așá de cu jele, că pe loc l'o pălit la inimă jalea și ș-o adus aminte de casa părintescă, ș-o adus minte de mă-sa, de frații lui cum l'o scăpat dela mórte, de tatăl seu, ba până și de ridma cea de soră — și cum eră călare, o pornit in góna cea mare ca un nebun.

Mergënd așá, o inoptat aprópe de-o casă, acolo ședea sf. Mercure. O mers in nuntru, o dat bună séra, Da sf. Mercure șciea tóte. — Te duci, îi ȝise sf. Mercure, te duci, te-o cuprins doru și vrei să te duci inapoi acasă; bine, du-te — pe cine-i găsi îi găsi, da mulți din cei ce gândești tu nu-i mai găsi. » L'o ospetat, s'o culcat, și a doua ȝi desdiminěță, numai s'o sculat și vrea să pornescă. — Stă-i, îi dice sf. Mercure, mai întei te spělă și-ȝi fă rugăciunile și apoi te-i duce — na-ȝi și bătu ista, când a fi la vr'un greu să-l arunci in urmă că ȝ-o prinđe bine. » O pornit și de aici; da rupe pământu, sub copita calului, nu merge.

A doua sérá, o inoptat pe lângă casa sfintei Vineri. Și sf. Vineri șciea tóte și i-o spus tot așá ca și sf. Mercure, și i-o dat o cãrpă s'o arunce in urmă la vreme de nevoe, apoi s'o dus. A treia nópte o ajuns la sf. Duminecă, sf. Duminecă i-o dat o bucată de sopen, s'o arunce când a fi la un greu. Iată c'o intrat și in împărăția tatălui seu; da ce folos: pe unde trecea, nu mai găsiá ce-o fost lăsat...

Têrgurile erau stricate, casele ruinate, nici ȝipenie de om séu de vită ori de căne, nu se vede pe unde trece; tot eră răsipit și pustii... Ajunse la curțile tătâne-seu, nici nu le mai cunóșce bine, de-s acelea ori nu, dudăe crescuse de giur impregiur, nici cărare măcar n'avea, pe unde să trecă. O străbătut el, cum o străbătut, o intrat inuntru, da soră-sa sta la clavir și cântá — o cadă mare cu sânge îi sta dinainte și capete de ómeni sta inșirate p'in casă și pe păreți.

— Îi bine c'ai venit frate, dice ea, că de mult te aștept! Tu ești cel ce m'ai dat de gol și m'ai spus ta-tei. Bine c'ai venit, șeđi, poftim la mesă póte ȝi-i fóme,

mânâncă, póte ȝi-i sete, iaca sânge și bé; ori póte vrei carne mai próspětă, iacă aici este și próspětă, dór póte vrei bojinită, stăi că-ȝi aduc indată, sună aici in clavir s'aud eu — pân oi veni — și s'o dus in pod s'alégă...

Ea eră acea care mâncase tot satul, tótá împărăția tătâne-seu! Amu vedea si el ce-l așteptá... Da ese un șoricuȝ ori guzan dintr'o bortă și-i dice: Ce stai aici? fugi c'amuș te mânâncă, las c'oi drângáni eu in locul teu ca să nu 'nțelégă ea... El pe cal și la fugă.

Când o venit strigóica din pod, șórecele ȝop in bortă. Ea lasă tóte și la fugă după frate-seu... sbóră, alérgă, valvêrtej, cât pe ce, cât pe ce să-l prindă, — el aruncă bătu și se face un luci de pădure; strebate strigóica cu mare greu și iar după dânsu, cât de cât să-l prindă, — aruncă cãrpa, se face o apă — ea innotă, bé, scapă și după el, — aruncă soponu. S'o făcut niște stânci ascuțite ș-un glod că nu se putea străbate, el fuge inainte, ea ese și de acolo și numai să pue mâna pe el, el amu eră la pórtá sfintei Dumineci.

Intră innăuntru și inchide pórtá. — Frate, frate, dice ea, cum de-ai fugit așá degrabă, nici nu ȝ-am vędut bine fața: cum ȝi-s ochii, să vęd. cu cine sémeni, mamii, ori tatii ori cu mine; fă o bortică mică in pórtá, măcar o lécă să te vęd.

Sf. Duminecă îi dice băetului: Nu te teme, ia un sfredel și fă — și s'o dus sf. Duminecă ș-o pus o bombă de fer mare in foc de s'o făcut roșá și când o fost borta gata, atunci băetul i-o ȝis surori-sa: Iată-me-soră, uite și me veđi. Atuuci ea zmâc, odată cu capu in bortă să-l apuce pe băet și apucă bomba in gură, dar pe loc a și crepat.

Băetu o multămit sf. Dumineci că l'o scăpat și s'o dus inapoi la moșnég și mai mult nu s'o intors.

(*Auđită dela un țigan din Mihalcea și descrisă intocmai după espunerea dramatică a povestitorului.*)

ELENA VORONCA.

## Aud vaete, suspine.

Aud vaete, suspine:

Cine plânge lângă mine?

Sânt ființele iubite ce-mi incongiurá mormântul?  
Este vântul.

Simt că 'ncepe ca să pice

Lacrimi scumpe și amice...

Care curg fără 'ncetare, curg din inimă șiróe,  
Este plóe.

Décă peste-a mea ȝărínă,

Numai nópteá se ingână:

Ce sânt șópte line, in adâncul noȝtii mele?  
Păsărele.

Florile ce-aveam odată,

Umbra salciei plecată

Me-'nvéliá ușor și tainic cu mirosuri parfumate,  
Sânt uscate.

Pe mormânt o rađă lină

Eră singura-mi lumină,

Este plóia care-a stins-o? Este vântul cu suflarea,  
E uitarea.

G. BOTEANU.



## Inghite și taci . . .

Bat-o focul de dragoste, că numai pocinóge facel Décă nu erá dragostea, Calomfir remânea flăcău. Și ca flăcău, del' báiat erá fórte fericit! Nici nu visá pe vremea aia de grigile și de amărăciunile vieții in căsnicie, nu. Nu se sinchisiá ca să placá fetelor!

Acum, sáracu, a ajuns ca scândura și nici nu mai șcie pe ce lume este! A ajuns de rísul curcilor și al deberdeilor din mahala, tovarășii lui de altá datá.

Nu póte nenorocitul să scótá o plângere măcar. Toți ríd de el, toți își bat joc și îi díc pufnindu-i sub nas :

- Cine te-a pus să te 'nsori?
- Dracu! răspunde Calomfir desnădăjdut.
- Păi, decá dracu, inghite și tacil!

Și inghite și tace bietul Calomfir că n'are ce face.

\*\*\*

O să credeți póte că nevěstă-sa e pricina nenorocirei lui Calomfir. Ei, nu; nu e dumneaei.

Marióra, nevěstă-sa, e un ánger de femee. Bunătatea lui Dđeu e intrupată in ea.

— Dar atunci cine?

— Cine? Ei, nu ve faceți că nu știți! O cunóș-ceți cu toții, că mai toți ați avut parte din ea.

— Dar, in sfêșit, cine?

— Sócra! . . .

Da, cóna Marghióla, sócra lui Calomfir, e tótá pricina nenorocirei lui! Da, acel blestem al căsnicilor din tóte vécurile îi face vieța amărítá!

Vail de el, sáracu, când o apucá pandaliile pe cóna Marghióla, și o apucá cam des, din nenoricire.

Aoleu, dómne, ce gurá! Par' că e o uruitoře dela moși.

— Mi-ai prăpădit fata, musu! îi strigá ea. Par' că e un pițigoi de pipilie ce e și eu ți-am dat-o grasá și frumósá! Ai să-mi dai socotéla de tóte astea in fața «trebunálului». Da, la «trebunal» musu, la «trebunal!» m'auđi?

— Dar, mamá sócra! . . .

— Décă nu-ți place, musu, inghite și tacil! . . .

Și inghite și tace Calomfir ca să-și potoléscá sócra, căci altfel nu mai conteneșce cu clánța.

\*\*\*

Să se despartá de nevěstă-sa ca să scape de sócra, nu-i vine.

Bietul báiat își iubeșce nevéstá din adâncul inimei și nevéstá îl iubeșce și ea tot așa.

Să fugá in lume cu ea?

Nu. Nu póte. Calomfir e om cu daraveri, are casá, právălie și face negoț cu vinuri.

Dar atunci, ce să facá?

Să-și scótá pe dracu din casá, că mama sócra stá in casa lui. S'a infipt ca un ghimpe acolo, sub cuvânt că nu póte trái fără ficá-sa.

Dar cum s'o scótá?

Uite așa se gándeșce Calomfir și neșciind cum, díce și el, ca mă-sa sócra și prietenii:

— Inghite, Calomfire, și tacil!

\*\*\*

— Minune!

— Sócra lui Calomfir a fugit!

— Când? Cum?

— Chiar acum.

Și toți mahalagii își povestesc întemplarea.

Așá e, cóna Marghióla a fugit din casa lui Calomfir cu jurámént ca să nu mai calce in ea.

Și-a luat tot calabalicu și s'a mutat intr'o casá cu chirie blestemând a pietre seci și ginere și fatá.

Și iată cum s'a întemplat acéstá jalnicá întemplare . . .

\*\*\*

Cóna Marghióla nu se sculase bine di diminéță. Cum crepase ochii, gura începú să-i hondránéscá ca o mórá.

Calomfir, ca totdeauna, inghiță și tacea omul ca să nu facá gálcévá mai mare.

— Da ce nu respunđi, musu? Las' c'o să respunđi tu la *trebunal* unde ai să dai sémá de starea in care ai adus pe fíca-meal!

— Dar, mamá, đise Marióra, nu m'a adus in nici o stare.

— Ba te-a adus! . . .

— Dar decá sânt mulțumitá! . . .

— Da las-o nevěstá, in pace. Bine a đis cine a đis:

Sócrá, sócra,

Pómá acrá.

Auleo! Atát i-a trebuit cónei Marghióla. Scorpiá sári in sus și strigând ca o luatá din iele, se repeđi la Calomfir.

— Pómá acrá, eu, pécátosule? Na, pómá acrá!

Și, jart! o palmá de sócra.

Calomfir věđu stele verđi. Pierdéndu-și mintea, îi věri mána sub códe și cará-i cucónei sócre pe spinare ca să-i mérgá la inimá.

— M'ai omorit, hoțule! M'ai prăpădit, tálharule!

— Inghite și tacil đicea Calomfir dând mereu.

Și d'abiá, după ce se osteni bine și-i făcú spina-reá burduf de bátaie, se milostivi s'o lase.

\*\*\*

— Ah! pastramagiule, ai să mori in pușcáriel strigá sgriptoróica cum scápá de chelfánélá.

Și apucând pe ficá-sa de máná, o tári spre ușe đicéndu-i:

— Aide, fata mea, hai dela tálharul ásta, că e in stare să te omóre cum m'a omorit pá mine! . . . Las' c'o să-l invéț eu minte la *trebunal*! . . .

— Nu merg, mamá, đise Marióra.

— Dá ce?

— Pentru că datoria mea e să stau lângá bár-batu-meu! . . .

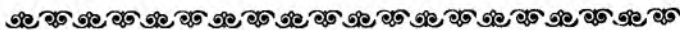
— Și tu, fatá blestemată! strigá mama sócra in-tr'un avént de máhnire desnădăjdutá.

— Inghite și tacil đise Calomfir riđénd pe când sócra se depártá.

\*\*\*

Acum Calomfir tráeșce fericit cu nevestica lui, iar mama sócra «inghite și tace».

MARION.



Cel mai fericit moment al celui fericit este acel al adormirii, cel mai nenorocit moment al celui nenorocit e momentul deșteptării.

Schoppenhauer.

\*

Incepi prin a fi inșelat și sfêșești prin a fi inșelător in jocul vieții omenești.

Voltaire.



## Inaugurarea institutului Ioan Otteteleșanu.

*Dela Măgurele.*

Joi, la 6/18 octombrie a. c., s'a inaugurat, la Măgurele, institutul de fete Ioan Otteteleșanu, fundat, conform testamentului repausatului Ioan Otteteleșanu, de către legatarul universal cu sarcină, dl Ioan Kalinderu, și trecut de acesta, în aprilie 1893, asupra Academiei Române.

Regele Carol a delegat la această serbare pe colonelul Bereșteanu, adjutant regal. Au fost de față, pe lângă mai mulți membri ai Academiei Române, și un numeros public din București, precum și autoritățile comunale locale.

Serbara inaugurării s'a început prin serviciul divin al aghiazmei, sântită de P. S. Sa Ieronim Ploieștenu, vicarul sântei mitropolii.

După binecuvântarea și visitarea localului, vast și frumos instalat, publicul s'a strâns în sala cea mare a institutului, unde dl Dimitrie A. Sturdza, secretarul general al Academiei Române, a rostit, în numele acestei instituțiuni, următoarea cuvântare:

O școlă nouă își ia astăzi începutul, sub auspiciile celei mai înalte instituțiuni de cultură a nămului românesc. Academia inaugurează o școlă cu totul nouă, prin chiar voința care a fundat-o, prin chiar voința care a întemeiat-o.

Giur-impregiur și mai departe de ne vom uita, vom afla casuri analoage, în cari o Academie presidă la îndeplinirea dorințelor unor oameni însuflați de duhul binelui obștesc. Dar nu cred că se va putea cită un cas special celui care ni-l presintă institutul Otteteleșanu.

Să cercetăm cauzele acestui fapt, și anume cum întemeiatorul acestui institut a ales Academia ca să preside la conducerea lui.

Omul învătă în tot cursul vieții sale; și o Academie de aceea se consideră ca cea mai înaltă instituțiune a nămului, pentru că ea întretine între bărbați maturi continuitatea învățării și incurajează prin aceștia tineretul în propria-i și neterminata-i perfecționare.

Academia noastră, clădită pe această idee fundamentală și roditoare, s'a întărit cu fiecare an și progresul realizat în cercul activității sale începe a fi recunoscut, într'un mod netăgăduit, prin încrederea ce acest institut cultural inspiră întreg nămului românesc.

Între cei mișcați de simțimentul umanitar și patriotic, de a ajuta, mai cu sémă educațiunea tinerimei, stau Ioan și Elena Otteteleșanu, nu numai prin importanța averei donate, ci mai cu sémă prin gingășimea și importanța scopului donațiunei.

Ioan Otteteleșanu eră fiu al Olteniei. Casa lui din București a fost decimi de ani casa cea mai deschisă și cea mai priimitore. Ca atare, ea eră cunoscută în țără și peste hotarele țării. Lumea credea că Ioan Otteteleșanu și soția sa Elena numai în desfătări își găsesc indestularea, numai la cele lumești cugetau; urma, inse, a dovedit că amândoi erau însuflați de bunătate sufletească și de simțiminte patriotice. Apropiindu-se și densii de ora spre care cu toții ne îndrumăm cu o certitudine și cu o siguranță neclintită, ei au hotărât ca averea lor să folosescă celor săraci și neputincioși, încăldindu-i și ingrigindu-i sufletește și trupește, tocmai atunci când omul are mai mare nevoie de ajutorul semenilor sei, în copilărie și la bătrânețe.

Nu voi vorbi, căci nu e aci locul, nici timpul, de institutul Elena Otteteleșanu. Sântem astăzi întruniți pentru a deschide, în mod solemn, institutul Ioan Otteteleșanu.

Testamentul acestui om de bine, din 19 martie 1876, hotărășce: că întréga sa avere va servi la facerea unui institut de fete românce, cărora li se va da o creștere și o educație de bune mume de familie, fără pretențiune séu lux.

Ori și ce om cu inima senină și cu mintea limpede, trebuie să dică: frumoasă cugetare! eșită din inimă de adevărat creștin și de adevărat patriot.

Nu eră inse de ajuns ca acestei generose voinți să i se dea forma cerută de legi; trebuia să se afle și oamenii cari să-i dea ființă reală.

Ioan Otteteleșanu și-a ales doi bărbați pentru a-și asigură esecutarea voinței sale, pe Ioan Kalinderu și pe Ioan Cămpineanu, amândoi bărbați dintre fruntașii țării. Întréga lui nădejde inse a pus-o pe Ioan Kalindern, și urma a dovedit că bine a fost inspirat; căci Ioan Cămpineanu a fost smuls de o mörte timpurie familiei sale, țării sale și nămului românesc. Testamentul lui Ioan Otteteleșanu sfărășce, în adevăr, astfel: «dreptul eventual la moștenirea mea îl dau lui Ioan Kalinderu, și va trece în patrimoniul seu, în momentul încetării mele din viață, cu rugăminte ca, atât dănsul, cât și ori ce moștenitor al seu, să esecute cele în privința fundării institutului».

Ioan Kalinderu limpedind, cu multă și devotată muncă, totă averea rămasă dela Ioan Otteteleșanu, și rămânând singurul stăpân al ei, a început imediat să pună în esecutare dorința testatorului. Spre acest sfărășit el a transformat casa lui Otteteleșanu din Măgurele în starea pe care o vedem noi astăzi, și a aședat și bazele funcționării acestui institut.

Îndată ce s'a apropiat inse ora punerii lui în lucrare, Ioan Kalinderu, om de bine, la rândul seu, profund cugetător și bun patriot, a simțit, precum singur o spune, nevoia de a asigură continuitatea și funcționarea liniștită a acestui aședământ, pentru ca mersul lui regulat să nu sufere nici o pedică séu știrbire; și s'a convins, precum iarăș singur o spune, că nu pöte face mai bine decât punând averea și institutul Ioan Otteteleșanu sub ocrotirea Academiei.

Astfel a trecut acest institut către Academie, prin donațiunea făcută de Ioan Kalinderu, în 19 aprilie 1893.

În fasa în care a intrat institutul în urma acestei donațiuni, Ioan Kalinderu, ținem a o spune și a o mărturisi, a rămas tot sufletul și inima instalării și organizării acestei școle. Stăruințelor sale continne și neobosite se datoreșce că asistăm aci la această serbare.

Nu e lucru fără rost, înalt și bine cugetat, fundarea și înființarea institutului de fete Ioan Otteteleșanu, precum și punerea lui sub ocrotitoare conducere a Academiei.

Nămul românesc e mic la număr, dar tare la suflet, și cine se gândeșce cu credință și cu dragoste la viitorul și la trăinicia lui, trebuie mai înainte de tóte să cugete, ca sufletul, care străbate acest nēm, să-i dea putere de rezistență indestulătoare în lupta mare, ce ómenii ca și națiunile au a aduce în lume.

În ori ce societate organizată, femeia este talpa familiei, căci ea pune fundamentul educațiunei copiilor. Muma de familie întemeiază sănătatea trupescă și sufletescă a copilului; ea îi dă întiele impulsioni, întiele obiceiuri. Prosperitatea unei familii e cu atât mai asigurată, cu cât capul intern al ei, femeia, va avé o

creștere mai temeinică, ca să-și îndeplinească cu conștiință și cu știință datoriile și chemarea. Mame bune de familie cresc oameni de caracter și cetățeni sdraveni, cari prin datoriile către semenii lor cu cari trăesc, către patria unde s'au născut și către nemul de unde se trag, mai presus de ori ce altă făptuire, cari știu a subordona plăcerile, interesele și pornirile lor personale binelui obțesc. Femei bune cresc popore sănătoase și numai poporele sănătoase au un viitor.

De aceea educațiunea femeii a fost pretutindenea obiectul unei deosebite îngrijiri, iar la noi această îngrijire trebuie să fie cu atât mai mare, cu cât dezvoltarea tuturor virtuților și întemeierea lor în inimile cetățenilor pot singure să ne dea tăria și consistența, cari ne lipsește ca număr.

Cu bună chibzuieală s'a gândit dar Ioan Kalinderu când a vrut să dea acestui institut neprguitul folos al unei ființări netărmurite, de a-l pune sub conducerea și privighiarea celei mai înalte instituțiuni culturale a întregului nem românesc.

Posițiunea ce ocupă Academia în regatul român și-a aflat expresiunea în faptul că regele și regina, dimpreună cu principele moștenitor, sunt membri onorați ai ei, și că regele, ca suveran al țării și reprezentant viu al ființei statului, este președinte de onoare și protector al Academiei. Interesul ce poartă suveranul nostru pentru instituțiunea noastră, impulsul ce El îi dă la fiecare ocaziune, ne sunt de un necontestat folos. Această s'a vădit și la intrarea în viață a institutului Ioan Otteteleșanu. Întâiul pas în lumea mare e de o importanță netăgăduita; cum pășești la început, bine ori strîmb, așa este și calea ce urmăzează. A fost un bun început pentru această școală că M. S. regele a binevoit a examina programa de învățatură, precum și regulamentul interior și a da ultima hotărîre pentru alegerea elevelor.

Fie dar că această instituțiune de fete să se ridice ca un far, care va lumina educațiunea femeilor române, dându-i o direcțiune sănătoasă în partea religioasă și morală, casnică și patriotică, o direcțiune spre bine și adevăr, spre datorie și virtute, spre muncă și simplitate.

Atunci voința ilustrului fondator Ioan Otteteleșanu, ca și voința generosului înființator Ioan Kalinderu, se vor fi îndeplinit spre binele și fericirea regatului și a nemului românesc.

Numele acestora inse, cari cu gând bun, cu simțire patriotică și cu inima curată au fundat această școală, de astăzi înainte strîns legată de numele Academiei Române, numele lor vor rămâne în veci iubite și binecuvântate, ca numele unor făcători de bine.

Academia română deschide acest institut în aceste simțiminte, dîcînd cu Dumnezeu înaintea și

Să trăiescă în vecinicie regatul și nemul românesc!

Să trăiescă regele Carol și regina Elisaveta!

Să trăiescă principele și principesa României!

Să trăiescă Ioan Kalinderu, întemeietorul institutului!

Ēternă să fie memoria ilustrului fondator Ioan Otteteleșanu și a soției sale Elena Otteteleșanu!

Apoi, P. S. S. Ieronim Ploșteanu, vicarul santei mitropolii, a rostit un discurs.

După aceea a luat cuvîntul dl Ioan Sălăci, directorul de studii al institutului și a rostit o cuvîntare.

Publicul present s'a intrunit apoi, în sala de mîncare a institutului, unde eră servită o gustare.

*Dl V. A. Urechia*, vicepreședinte al Academiei Române, a ridicat următorul toast:

Un mare bărbat german a dîs: dați-mi școlă și voi mișcă lumea.

M. M. L. L. regele și regina, încă din primii ani ai domniei Lor, au înțeles ce puternică pîrghie este școlă, și de aceea nici veți găsi instituțiune culturală care să nu numere pe Majestatele Lor fie ca fundatori, fie ca protectori, fie ca indemnatori...

Astăzi, inaugurînd Institutul Otteteleșanu, căruia M. S. regele a binevoit a-i acordă înaltul patronajiu, cred a fi interpretul simțimintelor dvăstre, propunîndu-ve să ridicăm prima cupă în sănătatea Majestaților Lor.

Să trăiescă Carol I și Elisaveta, suveranii României!

Să trăiească și să ajungă la glorie dinastia Lor!

*Dl Ioan Kalinderu* a ridicat următorul toast:

Acolo unde toți sînt veniți într'un cuget, cuvinte multe nu sînt de nevoie.

Ridic, dar, acest pahar în sănătatea tuturor dvăstre, cari, prin a voastră venire aci, ați voit să dați o mai mare strălucire acestei serbări școlare.

Dea Domnul ca această instituțiune, la a cărei naștere cu dragoste asistăm acum, să dea toate rîdele pe cari cu toți le dorim și la cari s'a gândit generosul Ioan Otteteleșanu și nobila sa soție, când, după buna chibzuieală, au dat o așa de frumoasă și patriotică destinațiune averei lor.

Sîntem convinși că am înființat aci cu toți un nou și luminator locar de românism, de cultura adevărată națională pentru toate fracțiunile nemului nostru.

Serbarea s'a încheiat prin următoarele cuvinte, rostite de dl Dimitrie A. Sturdza:

Nu ne putem despărți dela această frumoasă serbare fără a ridică paharul în sănătatea bunului bărbat, bunului patriot și bunului român, care a vrut, a știut și a putut să eșecute voința binefacătoare a lui Ioan Otteteleșanu. Astăzi, că institutul acesta e înființat, mîne când el își va da rîdele sale, nimeni nu se va mai gândi la munca și la ostenelele aceluia care a luat sarcina înființării lui asupra sa, dar cu toții vor binecuvînta pe Ioan Kalinderu. Să trăiescă dar Ioan Kalinderu ca să se bucure mulți ani, dimpreună cu noi toți, de institutul ce s'a inaugurat astăzi!

## Ilustrațiunile din nr. acesta.

*Logodnica moștenitorului Rusiei.* În fruntea numerului de acum al revistei noastre publicăm portretul miresei moștenitorului Rusiei, care dimpreună cu fitorul ei soț, în curînd are să ocupe un loc de frunte în istoria marelui imperiu rusesc. Dînsa e principesa Alix de Hessa, o nepotă a reginei Angliei, prin urmare fitoră în pîrătăsă a Rusiilor este verișană cu principesa Maria, fiitorea regină a României.

Principesa Alix are vîrstă de 23 ani, e naltă și sveltă, lîrte frumoasă, cu niște ochi albaștri și cu pîrul blond.

Are talent mult pentru arte, pictăzeșce escelent, are o voce metalică și e o pianistă rară.

Ea a stat mult pe gînduri pînă ce și-a dat consimțemîntul la această însoțire. Causa trăgînzării sale a fost întîiu, că trebuie să-și schimbe religia; a doua, că

se temea de greutatea ce avea să intîmpine pe un tron ca al Rusiei, căci este foarte fricōsă.

Părintele seu, principele Ludovic de Hessa, mai are trei fete și un fiu, Ernest, moștenitorul tronului.

A fost crescută în castelul din Darmstadt, de o damă engleză Jackson, (mamă-sa a murit înainte de 16 ani.) cu spriginul profesorilor dela universitatea din Darmstadt.

**Tōmna.** Intre tōte anotimpurile pare că tōmna e cea mai plăcută. Pe cînd primăvêra ne desfeteză inviderea naturii, iară vêra ne ofere plăcerile sale calde, tōmna vine cu pōmele sale gustōse.

A doua ilustrațiune a nōstră represintă un moment din bucuriile ce ne dă tōmna. Copiii culeg pōme; fetica urcată pe scară le ia și le întinde în jos cu bucurie.

## LITERATURĂ și ARTE.

**Știri literare și științifice.** Dl Gr. G. Tocilescu a fost în excursiune archeologică în județele Mehedinți, Dolj și Romanai, unde s'au găsit mai multe castre romane. — *Dl Aron Densușianu*, profesor la universitatea din Iași, a scos a doua ediție din lucrarea sa intitulată «Istoria limbei și literaturii române» cu mai multe îndreptări și îmbunătățiri. — *Dl Delavrancea* lucrăză la un nou volum care va eși în curînd. — *Dl dr. A. Urechia*, excelentul croncar al revistei «Vița», va scōte la lumină în București un volum intitulat «Ghiveci». — *Dl D. Rosetti* a publicat la București o broșură de «Epigrame». — *Dl Romulus Ionașcu*, profesor la școla comercială din Iași, a publicat la București a doua ediție din lucrarea sa intitulată «Sistemele ortografice cu litere cirilice și latine la scrierea limbei române». — *Dl Aran Boca Velchereanu* a scos la lumină în Gherla «Sfaturi de aur» sêu Calea cãtră fericire pentru tineri români.

**Presa Medicală Română.** Acesta este titlul unui diar medical care va apăre la București la 5 și la 15 ale fiecărei luni în limba română și la 25 ale lunii în limba franceză, sub direcțiunea: Prof. dr. Petrini-Galatz, profesor de clinica dermatologică etc. etc. Comitetul redacției: Prof. dr. Demosthene, profesor de medicină operatorie și anatomia topografică; prof. dr. Drăghiescu, profesor de clinica obstetricală; prof. dr. Z. Petrescu, profesor de terapeutică și materie medicală; prof. dr. Stoicescu, profesor de clinica medicală; dr. Goilav, medic-șef al spitalului Zeilendi; dr. Leonte, chirurg-șef al spitalului Filantropia; dr. Rautzoiu, chirurg-ajutor la spitalul de copii. Secretari: Dr. Haralamb, medic la spitalul Colțea; dr. Orleanu, medic comunal; dr. Staivovici, chirurg-ajutor la spitalul Colțea. Redacțiunea diarului «Revista Medicală Română» se află strada Clementei, nr. 35 București. Primul număr al diarului a apărut la 15/27 octombrie curent.

**O broșură franceză.** A apărut la Paris o nouă broșură în limba franceză, care se ocupă de cauza națională română. Titlul ei este: «Les Roumains de Transylvanie. Quelques mots de réponse à MM. le general Turr et Pázmándy, Ováry, par P. G. Cantili». Adeca: Români din Transilvania. Câteva cuvinte de respuns dlor general Turr, Pázmándy, Ováry, de P. G. Cantili.

**Primul calendar pentru 1895** a și apărut. Acesta e calendarul diecesei Aradului. Cuprinde șematismul mitropoliei ortodoxe orientale române din Ungaria

și Transilvania în general și al diecesei Aradului în special; precum și o lectură beletristică petrecătore. Prețul 30 cr. de vîndare la tipografia diecesană din Arad.

**Diare și reviste.** La «Dreptatea» din Timișoara s'a făcut schimbare; proprietarul și editorul de pân' acum, dl dr. Cornel Diaconovich, s'a retras în 31 octombrie; acum și editorul este redactorul de pân' acum, dl dr. Valeriu Branișce. — *Icona Vremii*, revistă săptămânală, a eșit la București.

## TEATRU și MUSICĂ

**Știri teatrale și musicale.** Dl G. Stefanescu a publicat la București o nouă compoziție musicală, sub titlul «Cîntec Eroic», cuvintele de dl Iuliu Roșca. — *Opera română 'n București* ș-a anunțat deschiderea pe 19/31 octombrie trecut cu piesa «Déc' aș fi rege». — *Dl G. Dimicu* a cîntat cu orchestra sa în lunile trecute la Odessa, cu mare succes. — *Teatrul din Craiova* s'a deschis la 16/28 octombrie, cu tragedia «Pygmalion» de dl Bengescu.

**Teatrul Național din București.** Pe duminica trecută s'a anunțat, pentru prima-ora în stagiunea acêsta, tragedia «Maria Stuart» de Schiller. — În luna acêsta se va jucă noua tragedie a dlui Bengescu, «Amelcar Barca», pe care am anunțat-o și noi în mai multe rînduri. — Se vorbeșce, scrie «România Musicală», că dl Stăncescu, membru în comitetul teatral, s'ar fi retras și în locul seu va veni dl Nenitescu, cunoscutul publicist.

**Reuniunea română de muzică din Sibiu** a ținut adunarea sa generală în duminica trecută, sub presiul dlui G. Dima. Reuniunea are 3 membri onorari, 65 activi și 56 ajutatori. Anul trecut Reuniunea a dat doue soncerte, în cari a tins să dea atențiune mai mare muzicii naționale populare, conform dorinței generale. S'a adresat la compozitorii români ca să-i pună la dispoziție compozițiile, (de sigur cele rețipărite, căci cele publicate se pot cumpêră prin librării,) inse nici unul n'a respuns. În sfêrșit s'a reales comitetul din anul trecut.

## BISERICĂ și ȘCOLĂ.

**Știri bisericești și școlare.** Pentru gimnasiul din Blaș s'a adunat pân' acum 20.586 fl. 73 cr. Suma frumōsă, dar încă nu este destulă pentru scopul ficsat. — *Dl Nicolae Diamandi*, diacon gr. or. în Oradea-mare, a fost ales unanim preot în Cefa, în locul repozatului paroc-protopresbiter Iosif Vessa; se crede că va fi ales și protopresbiter. — *Dl dr. E. Holub*, renumitul explorator al Africeii, a dăruit și pentru gimnasiul românesc din Brașov o bogată colecțiune pentru augmentarea muzeului istorico-natural.

**Societatea teologico-pedagogică 'Ioan Popasu'** din Caransebeș, cu ziua de 29 septembrie v. c., s'a constituit în modul următor: President: dl prof. Petru Ionescu; vicepreședinte și redactor al fōiei «Progresul»: Iosif Curtuț; notar I: Dimitrie Popovici, cl. c. III; notar II: Mihail Cristescu, ped. c. III; bibliotecar: Nicolau Ivanescu, cl. c. II; vicebibliotecar: Ioan Stan, ped. c. II; cassar: Emiliu Petrovici, cl. c. II; controlor: Traian Ionaș ped. c. III. Membrii în comitet: Valeriu Oprean cl. c. III; Nic. Bihoi, cl. c. III; Iancu Stan, cl. c. II; Al. Muntean al lui Vasilie, cl. c. II; Al. Guga, cl. c. I; Au-

reliu Ciulin cl. c. I; Iancu I. I. I., ped. c. III; Ioan Naia ped. c. II și Solomon Balint ped. c. I.

**Unirea bisericilor catolice și ortodoxe.** Papa Leon XIII a dat încă astă-văară o enciclică pentru unirea bisericilor catolice și ortodoxe. De curând a și presidat prima conferință în privința bisericilor orientale, cu care ocaziune a rostit un discurs mai lung. Sinodul din Constantinopol, în ședința sa din 11/23 octombrie, considerând că enciclica papei intră în categoria documentelor, cari au de scop a face proselitism, a decis să adreseze poporului ortodox, atârnat de patriarcul ecumenic, o enciclică patriarcală și sinodală, ca să întărească și să încurajeze poporul în religiunea străbunilor.

## C E E N O U ?

**Hymen.** *Di Ioan Pașca*, absolvent de teologie din diecesa Gherla, se va cunună la 11 noiembrie cu dșora Cornelia Centea în Cheseiu. — *Di Ioan Sperchez*, învățător în Zernești, duminică la 4 noiembrie n. se va cunună cu dșora Maria St. Găroiu în Zernești. — *Di Nicolae Oancea* din Hirșova la 15/27 octombrie s'a cununat cu așora Emilia M. Grama în Săcele.

**Știri personale.** *Di Iuniu de Pușcariu*, vice-consul al Austro Ungariei la Tanger (Maroc), fiul dlui Ioan cav. de Pușcariu, este transferat la agenția diplomatică din Sofia și în luna curentă va trece la postul său cel nou. — *Di dr. George Popescu* a deschis cancelăria advocațională în Arad.

**Botez la Sinaia.** Luni s'a botezat în Castelul Peleş, cu mare ceremonie, copila principelui moștenitor Ferdinand. Actul a fost severșit de mitropolitul-primat, în preșința regelui, a reginei și a tuturor autorităților țării. Mica principesă s'a numit Elisabetă. Nașă a fost regina.

**Procese noue** *Procesul părintelui Lucaciu*, pertractat în luna lui septembrie la tribunalul din Sătmar, a ajuns prin apelațiune la tabla regescă din Dobrițin, care a cassat sentința forului prim și a ordonat pertractare nouă, din cauză că tribunalul din Sătmar n'a lăsat pe părintele Lucaciu să se apere în limba română. — *Tribuna* a avut un nou proces de presă, care s'a pertractat în 30 octombrie la tribunalul cu jurați din Cluș; procesul s'a intentat iarăș pentru publicarea unei aderențe. Redactorul răspundător Balteș a fost condamnat la două luni de temniță ordinară; dintre autori, Șuteu la 10 fl. amendă, Blaga achitat; din cauțiunea «Tribunei» se confiscă 500 fl.

**Curia consecventă.** Curia regescă, care a cassat hotărârea camerei advocaționale din Sibiiu, prin care s'a detras dreptul de advocatură al dlui dr. Rațiu, a aprobat decizia camerei advocaționale din Arad care a suspendat pe domnii Aurel Suci și Mihai Veliciu dela exerciarea advocaturii pe timpul închisorii lor.

**Reuniunea română de agricultură** din comitatul Sibiiului la 1/13 noiembrie va ține adunarea sa generală în Sibiiu, sub presiunea dlui v.-președinte Ioan de Preda. La ordinea zilei va fi prezentarea raportului general al comitetului, socotelile anului trecut și bugetul anului viitor; în sfârșit se va alege comitetul central pe un nou period de șase ani.

**Turcii emigrésă din Dobrogea.** Diarul «Aurora» din Constanța ne aduce șcirea, că în curând au

imbărcat în vaporul otoman «Bahri Djedin» aprópe trei sute de familii de turci, tătari și țigani, ducând cu ei femeile, copiii și tot ce aveau. Ei erau locuitori din ambele județe ale Dobrogei și emigréză pentru Turcia, unde îi chiamă hogii veniți din Constantinopol. Musulmanii sânt conduși de un principiu, acela de a nu sta, de a nu locui în țeri nemusulmane. Și vor emigrá treptat, până ce nu va rămân nici unul din ei, cu tóte că guvernul le face școli și le ține preoți.

**Fiul lui Kossuth în Budapeșta.** Francisc Kossuth, fiul cel mai mare al lui Kossuth, care a petrecut dimpreună cu tată-sau în Italia, acum după mórtea tătâne-sau s'a intors în Ungaria și în duminica trecută a sosit în Budapeșta, unde a fost intimpinat de mare mulțime. La cuvântul de intimpinare a respuns, că tatăl său a avut dreptul d'a respinge împăcarea cu dinastia, el n'are, de aceea s'a intors, nu ca să derime, ci ca să lucreze pentru o Ungariă liberă și independentă.

**O mare nenorocire la Anina.** În băile dela Anina, în comitatul Caraș-Severin, aprópe de Oravița, s'a întemplat în luna trecută o catastrofă infricoșată. S'a făcut esplosiune în două despărțeminte și au murit peste 60 de mineri; dintre aceștia cei mai mulți au fost români din Sasca-montană, cari au lăsat după sine familii mari și fără nici o avere. Durerea membrilor familiei, când ș-a văduț mort pe tatăl, bărbatul, fratele ori fiul, nu se póte descrie. O astfel de inmormântare grozavă n'a mai fost la Sasca.

**Știri militare.** La esamenele de oficeri ținute la Cluș au reușit următorii voluntari români: Laurian Vodă, Ambrosiu Plăian, Ioan Păcurariu și Vasiliu Morariu. Din părțile aradane primim informațiunea, că dintre voluntarii regimentului de infanterie nr. 33 din Arad, a făcut cu succes examenul de oficer și voluntarul Ioan Brassay. La examenul de oficeri în Viena au eșit și tinerii români Aurel Sabo din Sătmar, Ioan Jaliu din Brașov și Leon Nosciuc din Bucovina.

**Făgețana,** institutul de credit și economii din Făget, prosperéză frumos. Direcțiunea a hotărît să emită 400—600 de acții noue, în valóre nominală de câte 100 fl.

**Cronică mică.** *Țarul a murit!* În cele din urmă agonia de vr'o două săptămâni s'a sfârșit. Impăratul tuturor Rușilor, Alesandru III, a incetat din viață joi la 1 noiembrie n. El s'a născut la 18 martie 1845, prin urmare a fost de 49 ani; s'a urcat la tron în martie 1881. Următorul lui va fi fiul său mai mare, Nicolae, al cărui portret s'a publicat în nr. trecut al foii noastre. — *Caprivi*, cancelarul Germaniei, următorul lui Bismarck, ș-a dat dimisiunea; împăratul a numit în locul lui pe principele Hohenlohe. — *Regele Alesandru al Serbiei* a sosit dela Berlin acasă la Belgrad; după miédădi ministeriul ș-a dat dimisiunea, acuma e ministeriu nou.

## Calindarul săptămânei.

Duminea a 22-a după Rusalii, Ev, 6 dela Luca, c. 8, gl. 3, a inv. 9.			
Ziua sępt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Duminecă	23 Ap. Iacov fr. Dłui	4 Păr. Barom	6 50 4 37
Luni	24 Mart. Areta	5 Emerica	6 52 4 36
Martți	25 Mart. Martian	6 Laonhard	6 54 4 34
Mercuri	26 <i>† M. Mart. Dimitrie</i>	7 Engelbert	6 55 4 33
Joi	27 Mart. Nestor	8 Theodor	6 56 4 31
Vineri	28 Mart. Terenție	9 Claudius	6 57 4 29
Sămbătă	29 Mart. Anastasia	10 Landorf	6 59 4 28

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG ORADEA-MARE.